

De portemonnee van de toekomst

Hoe een meervoudig systeem van munten en markten recht kan doen aan verschillende waardesystemen in de samenleving.

Een toekomstbeeld

Gastbijdrage van Maurits Kreijveld, futuroloog en strategisch adviseur bij wisdomofthecrowd.nl

zoemer gaat luid

“Wilt u nog een keer door het poortje lopen, Laura?”, vraagt de service robot van het Alibaba-to-Go-filiaal.

Loyalty-munten: Ali-Coins

Laura kijkt op haar smartwatch. Vreemd, meestal kan ze gewoon doorlopen en wordt er automatisch afgerekend. Ze had toch nog voldoende saldo? Ze controleert haar digitale portemonnee, een app op haar smartwatch. Inderdaad, voldoende Ali-Coins op haar rekening om te kunnen betalen. Met de Ali-Coins kan ze alles wat ze koopt binnen Alibaba betalen en dat is vrijwel alles. Het betaalsysteem heeft het ooit populaire iDeal volledig verdrongen. iDeal was ook zo'n betaalstandaard waar Nederland mee voorop liep, maar je bouwde er geen bonuspunten mee op. Eigenlijk zijn er anno 2035 nog maar twee grote systemen over: een van Alibaba en een van Amazon. Typisch voorbeeldje van *'the winner takes all'*. De twee grote wereldspelers beconcurreren elkaar

wereldwijd. Na de overname van Albert Heijn werd Alibaba in Nederland de grootste. Welke van de twee systemen je gebruikt wordt eigenlijk bepaald door je ouders. Van kinds af aan bouw je bij elke aankoop en bij elke vorm van data en belangrijke momenten in je leven, die je met Alibaba deelt, al Ali-Coins op. Een soort loyalty-systeem vergelijkbaar met de spaarzegeltjes van oma en de Airmiles-pas. Door producten te *liken*, te *reviewen* en er promotie voor te maken in vlogs kun je je saldo extra verhogen.

Qua aanbiedingen kun je je eigenlijk niks beters meer wensen, je kunt nergens een betere prijs krijgen en vaak weet Alibaba al wat je wilt kopen voordat je het zelf hebt bedacht. Laura krijgt regelmatig suggesties als ze door de stad loopt. Overstappen laat je wel uit je hoofd. Als je switcht naar Amazon ben je al je opgebouwde munten kwijt en begin je met een saldo van bijna nul. Soms probeert een van de twee klanten te laten switchen met een grote welkomstbonus maar de meeste mensen stappen nooit

over, zoals dat vroeger met banken ook zo was. Overheden proberen al jaren om dit geldsysteem te doorbreken, maar zonder succes. Ali-Coins zijn dusdanig populair met name onder jongeren, dat afschaffen een brug te ver is. Privacy is eindelijk een echt betaalmiddel geworden, zeggen anderen. Wel reguleert de overheid de markt van de loyalty-coins. Zo zijn bepaalde extra bonuspunten slechts kort geldig, geldt er een maximum aan het totaal en kunnen ze niet omgewisseld worden voor echt geld.

Wereldwijd betaalgeld: Euro

Ali-coins zijn niet de enige valuta die Laura op zak heeft. Ze heeft ook Euro's waarin ze haar salaris ontvangt en waarmee ze wereldwijd overal kan betalen. Wisselkoersen worden realtime bijgewerkt. De Euro wordt door een stelsel van centrale banken wereldwijd stabiel gehouden tegenover andere valuta als de Dollar en de Renminbi die inmiddels de andere Aziatische valuta heeft opgeslokt. Het stabiel houden van de munten was jarenlang een grote uitdaging omdat hiervoor grote geldstromen nodig waren tussen de goed draaiende economieën en de zwakke. Inmiddels neemt de wereldhandel al jaren af omdat regio's steeds meer zelfvoorzienend worden. Hierdoor zijn de wereldmunten een stuk minder gevoelig geworden voor speculaties en voor concurrentiepolitiek. Wel is de rente nog altijd kunstmatig laag om bedrijfsinvesteringen te stimuleren en zwakke economieën op de been te houden.

Bijdrage aan de samenleving: Socio-Coins

Laura heeft ook Socio-Coins, die ze verdient heeft met het behalen van diploma's op school, het doen van vrijwilligerswerk, het helpen van

de burens en recent nog met het meehelpen bij het ijsruimen. Zo beloont de overheid haar burgers voor hun inzet. De Socio-Coins zijn een vorm van sociaal kapitaal, waarmee burgers een aanvullend pensioen kunnen opbouwen gebaseerd op hun bijdrage aan de gemeenschap en hun betrouwbaarheid. Bij grote overtredingen of crimineel gedrag en fraude kun je Socio-Coins verliezen.

Het sociale kredietsysteem is overgewaaid uit China dat er twintig jaar ervaring mee heeft opgebouwd. Het heeft ervoor gezorgd dat burgers zich beter aan de wetten en regels houden en elkaar meer helpen. Bovendien is het systeem volledig losgekoppeld van iemands economische status. Wie zijn hele leven arm is en geen baan heeft kan toch een rijk mens zijn in Socio-Coins en daarmee een vrijwel 'gratis' oude dag hebben. Zieken en zwakkeren zijn vrijgesteld van de Socio-Coins. Een fanatieke burger kan een soort basisinkomen verdienen met zijn inzet voor de samenleving en daarmee gratis toegang krijgen tot sport, zorg en cultuur.

Geld voor later: crowdfunding en Eco-coins

De rest van haar verdiende en vergaarde geld heeft Laura op een 'spaarrekening' gezet. Op deze rekening garandeert haar bank dat het geld waardevast is, na inflatie en belastingen. Het merendeel wordt door de bank belegd in certificaten waarmee talloze projecten wereldwijd worden gefinancierd, zoals leningen aan ondernemers en boeren, in sportverenigingen en sociale woningbouw, in ontwikkelings-samenwerking en fairtrade-producten. Af en toe geeft Laura wat geld aan bijzondere crowdfunding-projecten die ze zelf uitzoekt. Dit geld

is een tijd lang niet opvraagbaar net als vroeger een termijndeposito.

Gemiddeld ontvangt ze een rente van 5%, veel meer dan de nog geen 0,5% rente die al decennialang op de wereldmarkt geldt. Niet verwonderlijk omdat de oude rente gebaseerd is op een schuldeneconomie en kunstmatig laag gehouden wordt door overheden om investeringen aan te jagen. Spaarrekeningen zijn speciaal door banken ontwikkelde sociale markten waarin consumenten en ondernemers investeren in elkaar in rentes die men zelf redelijk vindt. Deze vergoedingen staan los van de financiële markten, waar overheden voortdurend interveniëren en waar speculanten de koersen van valuta, zoals de euro, voortdurend beïnvloeden. De rente op de sociale marktplaats wordt niet zozeer gedreven door optimalisatie van het eigen rendement maar door gunnen en investeren in elkaar.

Haar bank heeft voor de certificaten een speciale Eco-coin ontwikkeld, een op Bitcoins geïnspireerde cryptomunt, die gekoppeld is aan de wereldwijde duurzaamheidsindex. Aangezien overheden wereldwijd massaal bezig zijn hun economie duurzamer en schoner te maken, groeit de waarde van de munt geleidelijk. Met die stijging kan de bank aan klanten een waardevastheid garanderen (uitbetaald in Euro's wanneer iemand geld opneemt), met een kleine positieve rente. De meeste burgers zetten hun geld dat ze niet direct nodig hebben op een Eco-coinsrekening.

Laura kijkt tevreden, voorlopig geen geldzorgen.

De betaling is gelukt Klinkt het in Laura's rechteroor. Tevreden glimlachend loopt ze verder op zoek naar haar fiets.

Verskillende munten, verschillende markten

Misschien hebben we in de toekomst, net als Laura, verschillende soorten geld in onze 'portemonnee'. In feite zien we die verschillende varianten nu al ontstaan. Met de verschillende munten kan recht gedaan worden aan verschillende doelen in de samenleving. Bij elke munt hoort een andere 'markt'. De samenleving bestaat immers uit meer dan alleen economische marktplaatsen waar transacties gedreven worden door rationaliteit en egoïsme, of in economische termen: het streven naar het eigen optimale nut. Juist het investeren in gemeenschapszin en in duurzaamheid kan geholpen worden door nieuwe 'sociale' markten te creëren die interacties tussen mensen uitlokken en aanmoedigen waarbij andere psychologische en sociale eigenschappen worden aangesproken. Lokale munten kunnen lokale gemeenschappen helpen, maar zijn minder geschikt om een wereldhandel te ondersteunen. In de loop van de geschiedenis zijn door harmonisatie, standaardisatie en consolidatie, enkele grote monetaire blokken ontstaan met enkele grote sterke munten. Maar al snel was duidelijk dat dit ideaal, van een globale markt en globale concurrentie, geen recht deed aan de behoefte van mensen in hun gemeenschappen.

Naar een nieuwe wisdom of the crowd

De blockchaintechnologie waarop de Bitcoin is gebaseerd, heeft de weg geopend naar talloze nieuwe financiële innovaties. Kunnen we met nieuwe mogelijkheden zoals de Bitcoin ervoor zorgen dat we als samenleving, als groep burgers tot betere markten en daarmee tot een betere samenleving komen? Zouden we onszelf hiermee kunnen ontworstelen aan het huidige financiële systeem anno 2019 dat onduurzaam op schulden is gebaseerd en dat ongelijkheid versterkt?

Deze bijdrage is een bewerking van twee eerder verschenen artikelen, gepubliceerd op <https://wisdomofthecrowd.nl/2019/02/07/hoe-banken-kunnen-voorkomen-dat-ze-overbodig-woorden/>
En <https://wisdomofthecrowd.nl/2017/12/29/waarom-de-bitcoin-onbetaalbaar-is/>